



## *Åtgärdsprogram för hotade arter*

November 2011



LÄNSSTYRELSEN  
I STOCKHOLMS LÄN

Skalbaggar på död tall i skogen NO om Källtorpssjön,  
Nacka och vid Långviksträsk, Värmdö 2011

Inventeringsrapport



**Författare:**  
Stanislav Snäll

November 2011



LÄNSSTYRELSEN  
I STOCKHOLMS LÄN

**Skalbaggar på död tall i skogen NO om Källtorpssjön,  
Nacka och vid Långviksträsk, Värmdö 2011**

Inventeringsrapport

Författare:  
Stanislav Snäll  
Ento Studio & Research  
Kärrhöksvägen 6  
14734 Tumba  
E-mail: stanislavsnaell@yahoo.se

Uppdragsgivare:  
Länsstyrelsen i Stockholms Län, Mats Gothnier

Foto: Stanislav Snäll  
Utgivningsår: 2011

Mer information kan du få av enheten för naturvård,  
Länsstyrelsen i Stockholms län, tfn: 08-785 40 00

Besök också vår webbplats [www.lansstyrelsen.se/stockholm](http://www.lansstyrelsen.se/stockholm)

# **Skalbaggar på död tall i skogen NO om Källtorpssjön, Nacka och vid Långviksträsk, Värmdö 2011**

**(Stockholms län)**

**Inventeringsrapport**  
Stanislav Snäll



## **Innehållsförteckning:**

Inledning .....	3
Sammanfattning .....	4
Områdesbeskrivning .....	6
Inventeringsmetoder .....	8
Resultat .....	10
Skötselråd .....	16
Slutsats .....	16
Tackord .....	19
Referenser & litteratur .....	19

---

## Inledning

Idag har vi dålig kännedom om förekomsten av skalbaggar som är beroende av död tall. Detta gäller stora delar av Sverige och inte minst i Stockholms län. Flera arter har redan försvunnit från landet och för flera andra arter är framtiden oviss. Orsaken till detta är i första hand brist på substrat och biotoper för dessa skalbaggar. För sin utveckling behöver de miljöer som idag inte prioriteras i virkesproduktionsskog. Även i skyddade områden (NP, NR) kan det vara brist på lämpliga biotoper med lång kontinuitet pga naturlig igenväxning. Öppna solexponerade skogar med tillgång på gamla träd, tallved, högstubbar och lågor i olika nedbrytningsstadier finns det inte mycket av idag. Små och fragmenterade biotoper behöver även närliggande likartade områden så att populationer mellan dessa kan ha kontakt med varandra (nödvändigt för utbyte av genetisk information) eller för att arter som börjar förlora fästet i ett område kan kolonisera ett annat område med likartade villkor. En viktig faktor som bidrar till att lämpliga livsmiljöer skapas är skogsbrand. Skogsbränder i värdefulla naturskog har under de senaste århundradena bara förekommit sporadiskt och detta bidrar negativt för bildandet av lämpliga biotoper och miljöer för dessa krävande insekter.

På uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län utförde jag sommaren 2011 en inventering av skalbaggar levande på död tall i två områden: nordost om Källtorpssjön, Nacka och sydost om Långviksträsk, Värmdö. Denna inventering har till avsikt att bistå med kunskap om förekomst av dessa arter och bedömning av områdets naturvärde som en lämplig biotop.

De skalbaggar som eftersöktes under inventeringen ingår i Åtgärdsprogram för bevarande av skalbaggar på nyligen död tall 2008-2012 (*Roger B. Pettersson*), Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre tallved 2007-2011 (*Lars-Ove Wikars*) och Åtgärdsprogram för bevarande av brandinsekter i boreal skog 2006-2010 (*Lars-Ove Wikars*).

## Sammanfattning

Några arter i åtgärdsprogrammen är inte aktuella för utvalda områden eftersom dessa kräver helt annan typ av klimat, skog eller biotop (oftast boreal typ) än vad som finns i länet, eller för att vissa arter aldrig har eller under en mycket lång tid inte har påträffats i Stockholms län. Till dessa arter tillhör:

*Carphoborus cholodkovskyi* - Cholodkovskys bastborre

*Orthotomicus longicollis* - Avlång barkborre

*Boros schneideri* – Smal skuggbagge

*Leptura pubescens* – Hårig blombock

*Cryptophagus lysholmi* – Stubbfuktbagge

*Corticaria planula* – Brandmögelbagge

Återstående arter (eftersökta arter) från åtgärdsprogrammen som åtminstone teoretiskt skulle kunna hittas i inventerade områden är:

*Acmaeops marginata* – Kantad kulhalsbock

*Ips sexdentatus* – Tolvtandad barkborre

*Cerylon impressum* – Tallgångbagge

*Corticæus fraxini* – Bred barksvartbagge

*Corticæus longulus* – Avlång barksvartbagge

*Platysoma lineare* – Linjerad plattstumpbagge

*Buprestis novemmaculata* - Gulfläckig praktbagge

*Tragosoma depsarium* – Raggbock

*Calitys scabra* - Skrovlig flatbagge

*Bothrioderes contractus* – Tallbarkbagge

*Biphylus lunatus* – Brandsvampbagge

*Stephanopachys substriatus* - Grov tallkapuschongbagge

*Stephanopachys linearis* - Slät tallkapuschongbagge



## Tabell med ÅGP – sklabaggar på död tall och brandbaggar

Namn	Kategori	Ny.död tall	Äldr.tallv.	Brand	Sörmland	Upland	Andra nära landskap
<i>Acmaeops marginata</i> (Kantad kulhalsbock)	VU sårbar	x		x	Sö		Vg, Da, Hs
<i>Carphoborus cholodkovskyi</i> (Cholodkovskys bastborre)	VU sårbar	x					Dr
<i>Ips sexdentatus</i> (Tolvtandad barkborre)	EN starkt hotad	x			Sö	Up	Vg, Ds, Nä, Vs, Vr, Dr
<i>Orthotomicus longicollis</i> (Avlång barkborre)	VU sårbar	x					Ög, Vg, Vr, Gä
<i>Boros schneideri</i> (Smal skuggbagge)	EN starkt hotad	x					Vb, Vs, Vr, Hs
<i>Cerylon impressum</i> (Tallgångbagge)	VU sårbar	x				Up	Ög, Vg, Ds, Nä, Vs, Dr, Hs
<i>Corticeus fraxini</i> (Bred barksvartbagge)	VU sårbar	x				Up	Ög, Vg, Bo, Vs, Gä Dr, Hs
<i>Corticeus longulus</i> (Avlång barksvartbagge)	NT missginnad	x				Up	Vs, Dr, Hs, Vr, Gä
<i>Platysoma lineare</i> (Linjerad plattstumpbagge)	NT missginnad	x			Sö	Up	Ög, Vg, Ds, Vs, Vr, Dr, Hs
<i>Buprestis novemmaculata</i> (Gulfläckig praktbagge)	VU sårbar		x		Sö		Ög, Vg
<i>Leptura pubescens</i> (Hårig blombock)	VU sårbar		x				Ög, Vg, Ds
<i>Tragosoma deparium</i> (Raggbock)	VU sårbar		x		Sö	Up	Ög, Vg, Nä, Vs, Vr, Dr, Gä, Hs
<i>Calitys scabra</i> (Skrovlig flatbagge)	NT sårbar		x		Sö	Up	Vg, Nä, Vs, Vr, Dr, Gä, Hs
<i>Cryptophagus lysholmi</i> (Stubbfuktbagge)	VU sårbar		x				Dr
<i>Bothrioderes contractus</i> (Tallbarkbagge)	EN starkt hotad		x			Up	Ög, Vg, Vs, Hs
<i>Corticaria planula</i> (Brandmögelpbagge)	RE utdöd			x			Nb, Ly, Pi
<i>Biphyllus lunatus</i> (Brandsvampbagge)	EN starkt hotad			x		Up	Ög, Vg
<i>Stephanopachys substriatus</i> (Grovtallkapuschongbagge)	NT missginnad			x	Sö	Up	Vr, Dr, Hs
<i>Stephanopachys linearis</i> (Slåtallkapuschongbagge)	NT missginnad			x	Sö	Up	Vg, Vs, Vr, Dr, Gä, Hs

### Påträffade eftersökta arter:

*Cerylon impressum* – Tallgångbagge (VU), Värmdö

*Calitys scabra* - Skrovlig flatbagge (NT), Nacka

### Andra sällsynta eller intressanta påträffade arter:

*Ipidia binotata* – en glansbagge (NT), Värmdö

*Anthaxia similis* – Svart praktbagge, Nacka

*Buprestis haemorrhoidalis* – Bronspraktbagge (NT), Nacka

*Buprestis octoguttata* - Åttafläckig praktbagge, Nacka, Värmdö

*Gonotropis dorsalis* - Storfläckig plattnosbagge (NT), Nacka

*Chernes nigrimanus* - Talklokrypare, Nacka

## Områdesbeskrivning

### Nacka, Källtorpssjön

Lat: från N 59° 17.339' till N 59° 17.727'

Long: från E 18° 10.377' till E 18° 10.702'

Inventerat område ca 8 ha.



Orangemarkerung – Inventerat område

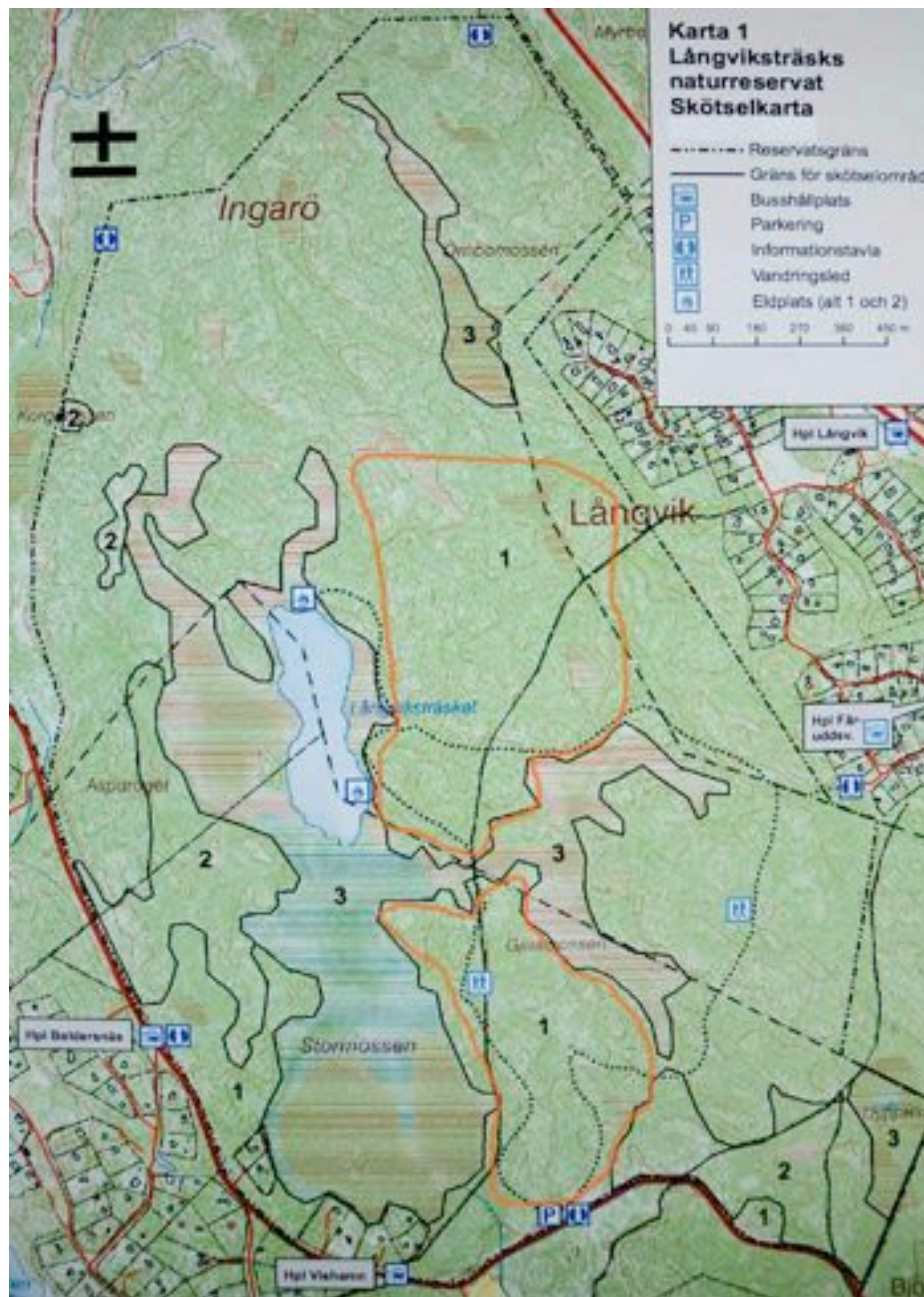
Det undersökta området är beläget på en bergsplatå mellan sjön Källtorpssjön och nackamastrarna. Området ligger i Nackareservatet. Området är en gammal hällmark och med tall som det dominanta trädslaget. År 1999 i samband med Tyrestabranden pågick skogsbrand även här. Ca 12 ha tallskog brann. Detta gjorde att det idag finns hundratals, kanske mer än tusen fallna tallstammar i området. Det är ett unikt ställe, en sällsynt biotop med solexponerad tallved och döda stammar. I nordöstra delarna finns en myr och myrskog med björk, sälg och asp.

## Värmdö, Långviksträsks naturreservat

Lat: från N 59° 13.802' till N 59° 14.439'

Long: från E 18° 29.486' till E 18° 30.195'

Inventerat område ca 40 ha.



Orangemarkerung – Inventerat område

Det undersökta området ligger i naturreservatet Långviksträsk centralt på södra Ingarö i Värmdö kommun. Området består av småkuperad myrkomplex, Stormossen och Gjusmossen, med omgivande skogar. I mitten av naturreservatet ligger sjön Långviksträsket. Skogen utgörs huvudsakligen av tallskog med

hällmark, barrskog och sumpskog. Lövträd förekommer också. En stor del av skogen är mer än 100 år gammal med egenskaper som för skogar som inte påverkats av storskaligt skogsbruk. Det finns god tillgång på död ved. I finns det stor åldersspridning i trädbeståndet. Allt detta skapar förutsättningar för många sällsynta organismer, framförallt insekter.

Enligt Skogsstyrelsens nyckelbiotopinventering finns det drygt 100ha nyckelbiotoper. Flera krävande arter av kryptogamer påträffas här: gammelgranslav, grön sköldmossa, kattfotslav, krusig ulota, rostfläck, tallticka och ullticka. I sjön Långviksträsket, på vattenväxten bunkestarr (*Carex elata*), lever bladbaggen springers rörbock (*Donacia springeri*). Långviksträsket är den enda kända förekomsten av denna sällsynta skalbagge i Norden.

## **Inventeringsmetoder**

Som undersökningsmetoder vid inventeringen har jag huvudsakligen använt mig av manuell undersökning och insamling på döda tallstammar, stubbar, högstubbar, lågor och undersökning av trädsvampar och tickor på tallved. Insekternas kläckhål och larvgnag i veden och under barken undersöktes och fotograferades för artbestämning. En del svårbestämda spår i veden och trädsvampar togs med hem för noggrannare undersökning under mikroskop och för att kunna jämföras med avbildningar i litteratur och faktaböcker. Sällning av lös bark och murken ved gav ett stort material. Även insektsfällor av två typer användes; fönsterfällor och fallfällor. Fönsterfällorna placerades på platser som hade hög frekvens av flygande insekter (på eller vid solexponerade stammar med talrika insektsangrepp). Jag har mycket noggrant valt fällornas placering. Det viktigaste kriteriet var sannolikheten att fällan är placerad på ett ställe som har hög frekvens av insekter och samtidigt är väl skyddad. En viktig aspekt var att fällorna skulle vara skyddade för väderförhållanden och möjliga ingrepp av förbipasserande större djur, fåglar och människor. Fällorna var märkta med uppgifter om syfte och telefonnummer för mer information. Trots det försvann en fönsterfälla spårlost från Nackareservatet. Som en fönsterfälla använde jag tvåliters plastbehållare fastmonterade under plexiglasskiva i storlek ca 30x30cm. Plastbehållarna var fyllda med konserveringsvätska 50% glykol, 50% vatten och några droppar



diskmedel för att motverka ytspänning och några droppar bittermedel för att fåglar och andra djur inte skulle dricka eller plocka upp insekter från fällorna. Ungefär 2 cm under övre kanten på behållaren gjorde jag dräneringshål så att fällan inte svämmade över vid kraftiga regn. Totalt placerade jag ut 6 st fönsterfällor och 10 fallfällor i vardera område.



Fönsterfälla i Källtorpssjön, Nacka

Bearbetningen och artbestämningen av insamlat material inriktades på eftersökta arter så att resurser för inventeringen skulle utnyttjas så effektivt som möjligt och ett minimum av arbetstiden skulle gå till spillo på triviala arter. Förutom eftersökta arter, tas i rapporten även med lättbestämda sällsynta eller på annat sätt intressanta arter.

### **Besöksdagar i inventerat område:**

#### **Nacka, Källtorpssjön**

2011-05-15 Förberedande besök och installation av första insamlingsfällor. Eftersökning och insamling.

2011-05-29 Eftersökning och insamling, sållning, installation av nya fällor, tömning och kontroll av första fällor.

2011-06-08 Tömning och kontroll av fällor, eftersökning och insamling.

2011-06-18 Tömning och kontroll av fällor, eftersökning och insamling.

2011-07-28 Tömning och kontroll av fällor, eftersökning och insamling.

2008-08-11 Tömning och kontroll av fällor, eftersökning och insamling.

### **Värmdö, Långviksträsks naturreservat**

2011-05-17 Förberedande besök och installation av första insamlingsfällor. Eftersökning och insamling.

2011-06-03 Eftersökning och insamling, sällning, installation av nya fällor, tömning och kontroll av första fällor.

2011-06-17 Tömning och kontroll av fällor, eftersökning och insamling.

2011-07-02 Tömning och kontroll av fällor, eftersökning och insamling.

2011-07-30 Tömning och kontroll av fällor, eftersökning och insamling.

2008-08-14 Tömning och kontroll av fällor, eftersökning och insamling.

### **Resultat**

Totalt påträffades 2 eftersökta arter och ytterligare 6 andra intressanta eller sällsynta arter av de 3 rödlistade (NT).

I Nacka, Källtorpsjön hittades 1 art eftersökt *Calitys scabra* - Skrovlig flatbagge (NT), 2 rödlistade arter *Buprestis haemorrhoidalis* – Bronspraktbagge (NT), *Gonotropis dorsalis* - Storfläckig plattnosbagge (NT) och tre andra sällsynta arter *Anthaxia similis* – Svart praktbagge, *Buprestis octoguttata* - Åttafläckig praktbagge och *Chernes nigrimanus* – Tallklokrypare

På Värmdö, Långviksträsks naturreservat hittades 1 eftersökt *Cerylon impressum* – Tallgångbagge (VU), 1 rödlistad *Ipidea binotata* – en glansbagge (NT) och en sällsynt *Buprestis octoguttata* - Åttafläckig praktbagge.

En större del av materialet förblev obestämd och kan innehålla ytterligare intressanta arter. Bland alla dessa fynd finns säkert även en del som inte är bundna till död tall eller vedlevande överhuvudtaget och har hamnat i fällorna av ren slump. Obestämt material är lagt i burkar med sprit och kan möjligen artbestämmas i framtiden.

***Cerylon impressum* – Tallgångbagge (VU), Värmdö**

Familjen *Cerylonidae* - Gångbaggar

Ca 2,3 mm stor ganska platt, rostbrun till brun i färgen, glänsande. Antenner avslutade med en mindre klubba. Halsköld med små avlånga intryckningar och med en platt yta i mitten. Täckvingar punkterat-fårade. Utbredd i hela Sverige dock mycket sällsynt och sporadisk. Fyndet av *C. impressum* är oväntat och det första kända och säkra i Stockholms län.

Ett exemplar påträffades vid undersökning av basen på en död tall i ett gammal tallskogsparti sydost om sjön Långviksträsket.

Tallgångbaggen lever på och i ved och under barken på ganska nyligen döda tallar (enligt min bedömning max 5-6 år döda) och i anslutning till blånadsvampar på veden.



*Cerylon impressum* – Tallgångbagge



*Calitys scabra* - Skrovlig flatbagge

***Calitys scabra* - Skrovlig flatbagge (NT), Nacka**

Familjen *Trogositidae* - Flatbaggar

Upp till 12 mm stor, mycket platt och bred skalbagge. Ovansidan är skrovlig och med korta tjocka borst. Mörkgrå till svart i färgen. Ett exemplar hittad i norra delarna av gamla brandfältet i

Nackareservatet i en död murken något fuktig tallstam.

Den lever i tallved som är angripen av brunrötade resupinata tickor, främst av citronticka (*Antrodia xantha*) och timmerticka (*Antrodia sinuosa*). Skalbaggens larv utvecklas i den brunrötade veden men kan också hittas under svamparnas fruktkroppar. Den förpuppas i veden och vuxna individer påträffas oftast på eller i tickorna men även i veden. Skrovlig flatbagge är mycket sällsynt utbredd i större delar av Sverige med undantag för sydligaste delar och några landskap i södra Norrland. Överallt är den dock sällsynt och dess starkaste population är troligen på Gotska Sandön och Södermanland samt i Stockholms och Uppsala län.

**Andra rödlistade eller sällsynta arter:**

***Ipidia binotata* – en glansbagge (NT), Värmdö**

Familjen *Nitidulidae* – Glansbaggar

3,5 till 5 mm stor, platt, glänsande svart med två orange-röda fläckar på varje täckvinge. Yttre antennleder bildar en tydlig klubba.

4 exemplar på en tallstubbe med en obestämd ticka.

En sällsynt art som under senaste decenniet har rapporterats allt oftare. Den lever vanligast på klibbticka på gran men kan hittas även på tall och lövträd som björk, asp och bok.

Utbredning i Sverige i södra delar och kustlandskap i södra Norrland.

***Anthaxia similis* – Svart praktbagge, Nacka**

Familjen *Buprestidae* – Praktbaggar

7 - 10 mm stor svart med bronsskymmer och matt finskrovlig yta.

Arten kan förväxlas med närbesläktad *Anthaxia quadripunctata*



(Fyrprickig praktbagge). Säker artbestämning kräver specialist eller jämförelsematerial och bra stereolupp eller mikroskop. Ett tiotal exemplar på olika blommor på gamla brandfältet.

Svart praktbagge utvecklas i tallved och vuxna skalbaggar besöker olika blommor speciellt gulfärgade. Arten brukar förekomma allmänt på gamla brandfält. Tidigare var den klassad som NT.



*Ipidea binotata* – en glansbagge



*Anthaxia similis* – Svart praktbagge

***Buprestis haemorrhoidalis* – Bronspraktbagge (NT), Nacka**

Familjen *Buprestidae* – Praktbaggar

15 – 20 mm, spelformad kropp, glänsande bronsfärgad, mycket lik *Buprestis rustica* (Allmän praktbagge). Känns igen efter en stor gul fläck på undersidan av främre hörnet på halskölden, *B. rustica* saknar dessa fläckar.

Ett exemplar sittande på en solxponerad död tallstam.

Arten utvecklas i grova, döda och solbelysta tallstammar och stubbar.

***Buprestis octoguttata* - Åttafläckig praktbagge, Nacka, Värmdö**

Familjen *Buprestidae* – Praktbaggar

8 – 14 mm. Vacker metallisk blå med gula fläckar på täckvingar och halsköldens sidor. Liknar den eftersökta *Buprestis novemmaculata* (Gulfläckig praktbagge) som är något större (upp till 20 mm), inte lika blå snarare bronsaktig och de gula fläckarna på ovansidan har annan form och placering.

Ett exemplar i fönsterfälla på Värmdö, ett exemplar i fönsterfälla i Nacka och ett exemplar sittande på en tallstam i Nacka.

Utvecklingen sker i tallved och skalbaggar kan hittas sittande på tallstammar, döda eller döende grenar men ofta även på barren på unga tallar.

Utbredning i södra och mellersta Sverige.



*Buprestis haemorrhoidalis* –  
Bronspraktbagge



*Buprestis octoguttata* -  
Åttafläckig praktbagge

***Gonotropis dorsalis* - Storfläckig plattnosbagge (NT), Nacka**

Familj *Anthribidae* - Plattnosbaggar

4 – 7 mm stor, robust byggd, med platt och förlängd nos. Brun-grå i färgen med vit nos, mittenparti och täckvingar.

Ett exemplar i fönsterfälla i norra delar av gamla brandfält i Nackareservatet.

Utvecklingen sker i grenar och mindre stammar av nyligen döda lövträd.

Utbredning så gott som i hela landet, i södra delar sällsyntare än i norr.

Även om arten inte utvecklas i tall men i olika lövträd, så är fyndet mycket intressant och visar på områdets naturvärde. Artens förekomst i området kan ha blivit positivt påverkad av branden 1999.



*Gonotropis dorsalis* -  
Storfläckig plattnosbagge



*Chernes nigrimanus* – Tallklokrypare

### ***Chernes nigrimanus* - Tallklokrypare, Nacka**

Ordning *Pseudoscorpionidea* - Klokrypare

2 – 3 mm stor i kroppen. Färgen är rostbrun till ljusbrun med mörkare klor. En utpräglad tallart som hittas under lös bark på döda träd. Även om den inte är rödlistad förekommer den mycket sällsynt och bara i områden med höga naturvärde. Utbredd i södra och mellansverige.

## Skötselråd

Med tanke på att båda områdena idag är naturreservat och berörs av speciella skötsel- och skyddsföreskrifter vill jag lämna den här frågan öppen för vidare diskussion med ansvariga myndigheter och länsstyrelsen.

## Slutsats

Att bara två av de eftersökta arterna påträffades kan tyckas vara ett magert resultat. Men man får inte glömma att skalbaggar upptagna i åtgärdsprogrammets listor är mycket sällsynta med begränsad utbredning.

*Cerylon impressum* (Tallgångbagge) är en mycket sällsynt art som inte har hittats i Stockholmsområdet tidigare och är närmast känd från Uppsalaområdet (Fagerö, 1994, A. Lindhe). Detta är det första säkra fyndet av denna ÅGP-art från Stockholms län. Hur stor och livskraftig populationen av denna art är i området Långviksträsks naturreservat är svårt att uttala sig om. Det hittades bara ett exemplar under inventeringen men man kan konstatera att det finns gott om utvecklingsbiotop (rötad tallved med angrepp av blånadsvampar) på lokalen. Arten är liten, anonym och svår att känna igen i det fria och det krävs viss ansträngning och erfarenhet att hitta den. Den hittas nästan uteslutande på stående nyligen döda tallar med något fuktigare substrat. Därmed är inte arten värmekrävande och kan trivas i nedskuggande skogspartier eller på norra sluttningar.

Fynd av *Calitys scabra* (Skrovlig flatbagge) hittas vanligtvis i ganska gamla (ett par decennier) tallstammar och lågor. Brandfältet i Nacka har funnits sedan 1999 och därför kan man dra slutsatsen att arten har funnits i området sedan tidigare. Den rikliga tillgången på tallved på brandfältet kan dock ge extra goda möjligheter för artens förekomst i framtiden.

En av de eftersökta arter som förväntades men inte hittades på brandfältet i Nacka, Källtorpssjön, är *Tragosoma depsarium* (Raggbock). En stor del av fältarbetet gick ut på att leta efter spår av



raggbocken. Den påträffas sällan i det fria som imago, men man kan hitta larver i stammar eller hitta flyghål efter kläckta exemplar. När raggbocken kläcks och gnager sig ut ur stammen bildas för arten typiska stora flyghål som är lätta att se och känna igen. Flyghålen är ovala (eliptiska) ca 15 mm breda med något fransiga kanter. Med tanke på att det finns gott om biotop och substrat för artens utveckling och möjlighet för population på stället, samt att arten har dokumenterad förekomst inte långt härifrån i Tyrestaereservatet (ca 10 km) gjorde att man förväntade sig fynd av raggbocken i Nacka. Å andra sidan har det funnits färdiga substrat och utvecklingsbiotop på platsen först under den senaste tiden och det behövs kanske en längre tid innan raggbocken hittar hit. Arten är mycket värmekrävande och dess utveckling eller förekomst kan lätt störas av igenväxning med snabbväxande slyarter. Enligt min bedömning finns det stor möjlighet att raggbocken kan etablera sig på brandfältet vid Källtorpssjön, däremot mindre förhoppningar att finna den i Långviksträskets naturreservat på Värmdö.



*Tragosoma deorsarium* – Raggbocken i puppkammare  
(Bilden är tagen på Gotska Sandön 2004)

## **Nacka, Källtorpssjön**

Branden 1999 gjorde att det bildades en idag imycket sällsynt biotop som ger möjlighet för utveckling av många sällsynta organismer som är bundna till brandfält eller död och solexponerad tallved. Många brandinsekter har idag begränsade utbredningsområden och förekommer oftast i små populationer. Bara ur denna synpunkt är Källtorpsjöns område mycket viktig för utveckling och förekomst av brand- och vedlevande insekter. Av påträffade och observerade skalbaggar dominerade just vedlevande (på tallved) och värmekrävande arter som stora praktbaggar *Buprestis haemorrhoidalis* (Bronspraktbagge), *Buprestis octoguttata* (Åttafläckig praktbagge), *Buprestis rustica* (Allmän praktbagge). Även ett ovanligt stort antal triviala men värmeälskande och vedlevande arter har observerats. *Trichius fasciatus* (Humblebagge), *Judolia sexmaculata* (Trebanded blombock), *Rutpela maculata* (Fläckig blombock), *Leptura quadrifasciata* (Fyrbanded blombock), *Spondylis buprestoides* (Bitbock), *Arhopalus rusticus* (brun barkbock) förekom i ovanligt stora mängder. Även undersökning av ved med mycket stor mängd insektsangrepp säger att området är mycket värdefullt som lokal för vedlevande insektsfaunan.

## **Värmdö, Långviksträsks naturreservat**

Långviksträsk naturreservat är av en helt annan karaktär än Källtorpsjön. Här varierar skogstyp från talldominerade områden till blandskog och torra varma hållmarker till skuggiga fuktiga norrslutningar. Detta gjorde också att under inventeringen hittades här ett stort antal arter med varierande krav på biotop även om inventeringen var inriktad på vissa speciella arter (ÅGP-arter). Fyndet av *Cerylon impressum* (Tallgångbagge) som är det första kända av denna art i Stockholms län visar att lokalen har höga naturvärde och troligenhyser även andra sällsynta insekter. Området skulle förtjäna en insektsinventering som riktar sig till att undersöka även andra typer av miljöer än de som undersöktes i den här inventeringen. Det är mycket troligt att det finns en hel del rödlistade och sällsynta insekter inom området och områdets värde som biotop för sällsynta och ovanliga insekter är troligen av mycket hög karaktär.

## Tackord

Ett stort tack skulle jag vilja framföra till Roger B. Pettersson, Lars-Ove Wikars, Bert Viklund och Stig Lundberg för värdefulla synpunkter och uppgifter som jag diskuterat med i det förberedande arbetet och under inventeringen.

## Referenser & litteratur

**Ahnlund, H. 2009.** Raggbock (*Tragosoma depsarium*) och skrovlig flatbagge (*Calitys scabra*) i Södermanlands län 2006-2009. Rapport. Länsstyrelsen Södermanlands län.

**Artdatabanken. 2005.** Artdatabankens Rödlista 2005.

**Bily, S. 1982.** The Buprestidae (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. Fauna Entomologica Scandinavica, Vol. 10. Klampenborg, Denmark. ISBN 87-87491-42-7.

**Ehnström, B. 2007.** Skalbaggar: Långhorningar. Nationalnyckel till Sveriges flora och fauna. Artdatabanken.

**Ehnström, B. & Walldén, H.W. 1986.** Faunavård i skogsbruket. Del 2 – den lägre faunan. Skogsstyrelsen, Jönköping.

**Ehnström, B. & Axelsson, R. 2002.** Insektsgnag i bark och ved. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

**Gärdenfors, U. (ed.). 2005.** Rödlistade arter i Sverige 2005 – The 2005 Red List of Swedish Species. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

**Heyrovsky, L. & Slama, M. 1992.** Tesarikoviti – Cerambycidae. Kabourek, ISBN 80-901466-0-0.

**Lundberg, S. & Gustafsson, B. 1995.** Catalogus Coleopterorum Sueciae. Naturhistoriska Riksmuseet och Entomologiska Föreningen i Stockholm.

**Pettersson, R. B. (Red.). 2008** Åtgärdsprogram för bevarande av skalbaggar på nyligen död tall 2008-2012. Naturvårdsverket.

**Pettersson, U. (Red.). 2006.** Branden i Tyresta 1999 – Dokumentation av effekterna. Naturvårdsverket, ISBN 91-620-5604-2.

**Wikars, L-O. 2006.** Åtgerdsprogram för bevarande av brandinsekter i boreal skog. Naturvårdsverket. ISBN 91-620-5610-7.







*Kontakt*

Mer information kan du få av enheten för naturvård,  
Länsstyrelsen i Stockholms län  
Tfn: 08- 785 40 00 (vxl)  
Rapporten finns endast som pdf på vår webbplats  
[www.lansstyrelsen.se/stockholm](http://www.lansstyrelsen.se/stockholm)

*Adress*

Länsstyrelsen i Stockholms län  
Hantverkargatan 29  
Box 22 067  
104 22 Stockholm, Sverige  
Tfn: 08- 785 40 00 (vxl)  
[www.lansstyrelsen.se/stockholm](http://www.lansstyrelsen.se/stockholm)